

Vlaanderen betaalt de Belgische factuur

Analyse van de N-VA

“Geef een man een vis, en hij heeft eten voor een dag. Leer een man vissen, en hij heeft eten voor de rest van zijn leven.”

Chinees spreekwoord

Inhoudstafel

Voorwoord	5
DEEL I. Het abc van de geldtransfers	6
1. Solidariteit, geen blanco cheques	6
2. Wat zijn transfers?	6
3. Waarom dit onderzoek?	8
4. Een korte terugblik	9
4.1 Ontstaan van de transfers uit Vlaanderen	
4.2 Eerdere transferstudies in vogelvlucht	
4.3 Samenvatting: evolutie van het transferbedrag	
5. N-VA-studie naar de omvang van de Vlaamse transfers	13
5.1 Objectief beeld	
5.2 Toelichting bij de methodologie	
5.3 Traditionele transfers	
DEEL II. De resultaten van de N-VA-studie	15
1. Crisis stuwt transfers naar ongekende hoogte	15
2. Vlaamse transfers per categorie	18
3. Vlaamse solidariteit in internationaal perspectief	29
DEEL III. De visie van de N-VA	31
1. Samenvatting	31
2. Conclusie: solidariteit in een confederaal model	33
Bronnenlijst	34
Begrippenlijst en afkortingen	35

“De studiedienst van de N-VA hield het Belgische solidariteitsmechanisme tegen het licht en probeerde antwoorden te formuleren op een aantal vragen. Hoe lopen de transfers? Hoe hoog zijn de bedragen? Zijn die transfers er altijd geweest? Zullen ze ooit omkeren? Zijn de geldstromen verantwoord? Hoe verhouden de transfers zich tot andere landen? Is Vlaanderen socialer dan andere regio's of net niet? Moet er gesleuteld worden aan de organisatie van deze solidariteitsmechanismen? Met deze brochure hopen wij u een klaardere kijk te geven op een van de onduidelijkste mechanismen in dit land.”

*Jan Jambon, voorzitter van de N-VA-fractie in de Kamer
Matthias Diependaele, voorzitter van de N-VA-fractie in het Vlaams Parlement*

Voorwoord.

Een draagvlak voor Vlaamse solidariteit

Acht miljard euro. Ongeveer 3 000 euro per werkende Vlaming. Per jaar. Dat is wat Vlaanderen betaalt aan Wallonië en Brussel in de vorm van transfers.

Uit een nieuwe analyse van de N-VA-studiedienst blijkt dat de transfers van Vlaanderen naar Wallonië en Brussel op een recordniveau staan. De financiële en economische crisis, die sinds 2008 Europa in zijn greep houdt, is de oorzaak van die opstoot.

Vooraf in de sociale zekerheid is de verhouding tussen wat Vlamingen aan de overheid afdragen en wat ze daarvoor terugkrijgen volledig scheefgetrokken. Vlaanderen streeft naar een open, exportgerichte en actieve economie. In Wallonië ziet men meer heil in een grotere rol voor de overheid in het economische bestel. Maar die keuze heeft een kostprijs, met gevolgen voor de arbeidsmarkt en andere takken van de sociale zekerheid. En die kostprijs wordt vandaag betaald door de Vlamingen.

Vlamingen hebben er geen probleem mee om solidair te zijn. Integendeel. De jarenlange transfers zijn hiervan het beste bewijs. Maar de solidariteit die zich vandaag in de vorm van de transfers voltrekt, ondergraaft stilaan elk draagvlak. Niemand raakt nog wijs uit het kluwen van transferstromen. Stromen die lopen via de sociale zekerheid, via de federale overheid en via de Bijzondere Financieringswet. Het huidige systeem is complex, niet transparant en al helemaal niet responsabiliserend.

Kijk naar Brussel. Tot vijftien jaar geleden was ook Brussel via een wettelijk bepaald mechanisme gedeeltelijk mee verantwoordelijk voor de solidariteit met Wallonië. Vandaag betaalt Vlaanderen voor Wallonië én Brussel. En sindsdien gaat het met Brussel steeds verder achteruit. De huidige solidariteit helpt dus niet om er bovenop te komen.

Willen we in Vlaanderen een draagvlak behouden voor solidariteit, dan zal het anders moeten. Een confederaal model biedt kansen om een correcte solidariteit uit te tekenen. Eenvoud, transparantie en responsabilisering: dat zijn daarbij de sleutelwoorden. Op die manier moeten de andere regio's heropleven in plaats van in een permanente staat van financiële ondersteuning te blijven.

Matthias Diependaele
Fractievoorzitter Vlaams Parlement

Jan Jambon
Fractievoorzitter Kamer van
Volksvertegenwoordigers

“Ik verdedig de belangen van de Franstaligen. Maar het is voor ons juist van het grootste belang om de achterstand met Vlaanderen in te halen, en ons niet te blijven voeden met de illusie dat de transfers eeuwigdurend zijn.”

Alain Destexhe (MR) in Knack, 3/06/2005

Deel I. Het abc van de geldtransfers

1. Solidariteit, geen blanco cheques

Solidariteit is een basisprincipe van de democratie. **Niemand in Vlaanderen stelt het gegeven van financiële solidariteit in vraag.** Meer zelfs, de cijfers in deze brochure tonen aan dat Vlaanderen vandaag instaat voor een bijzonder gulle solidariteit met de andere deelstaten.

De N-VA is en blijft een voorstander van solidariteit met de andere deelstaten. Op één voorwaarde: dat solidariteit geen blanco cheque is. Want blanco cheques geven geen uitzicht op verbetering. Als iemand zelf het bedrag mag invullen dat hij wenst te ontvangen, wordt hij niet aangezet tot meer verantwoordelijk gedrag. Integendeel. En dat is het probleem van de transfers. **Ze zetten niet aan tot een gedragsverandering, maar belonen slecht beleid.**

Wij kiezen voor **een solidariteit die transparant verloopt, die eenvoudig is en die aanzet tot verantwoordelijkheid.** Een solidariteit die onze burens ertoe zal aanzetten om het heft in eigen handen te nemen en zichzelf te verbeteren. Een solidariteit waar iedereen beter van wordt. Vlaanderen, Wallonië én Brussel.

2. Wat zijn transfers?

Er bestaan twee categorieën transfers:

- **Expliciete transfers** omvatten een vooraf duidelijk bepaald bedrag. In veel landen verlopen ze via een wettelijk en gecontroleerd mechanisme.
- **Een impliciete transfer** ontstaat wanneer een regio méér bijdraagt tot de financiering van de federale overheid (inclusief sociale zekerheid) dan wat die regio van de federale overheid terugkrijgt. Impliciete transfers zijn moeilijk controleerbaar en allerminst transparant.

Zowel impliciete als expliciete transfers kunnen het voorwerp uitmaken van interregionale transfers.

Daarnaast is er nog een tweede opdeling: **transfers kunnen verticaal en horizontaal gebeuren.** Verticale transfers vinden hun weg via de federale overheid naar beneden. Horizontale transfers lopen rechtsreeks tussen de regio's onderling.

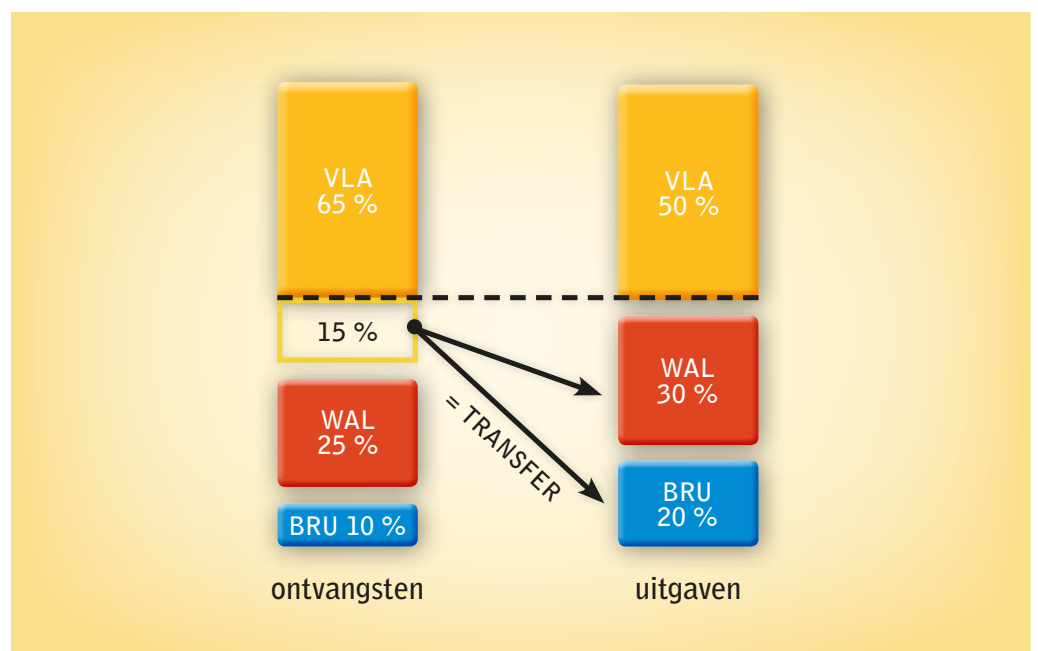
De manier waarop de interregionale transfers in België worden berekend, loopt volgens een ondertussen traditioneel stramien. Elk jaar kijkt men naar wat Vlaanderen, Wallonië en

Brussel bijdragen aan de federale overheid via de personenbelasting, de sociale bijdragen, de BTW, de accijnzen en de vennootschapsbelasting. Die cijfers worden dan vergeleken met wat elke regio vanuit de federale kas ontvangt. Dat gebeurt in drie grote categorieën: **de uitgaven van de federale overheid, de sociale zekerheid en de Bijzondere Financieringswet** (de BFW, de wet die het budget bepaalt van elke regio).

Figuur 1 toont zo'n transfer. Stel dat de federale overheid 100 euro inkomsten heeft. 65 euro daarvan komt uit Vlaanderen, 25 euro komt uit Wallonië en 10 euro komt uit Brussel. De federale overheid geeft vervolgens de ontvangen 100 euro uit aan, bijvoorbeeld, de sociale zekerheid: 50 euro voor Vlaanderen, 30 euro voor Wallonië en 20 voor Brussel.

In dit voorbeeld zorgt Vlaanderen voor 65 procent (65 euro van de 100 euro) van de bijdragen, maar krijgt het slechts 50 procent van die middelen terug. Hier ontstaat dus **een transfer van 15 procentpunt**, want in de andere regio's gebeurt net het omgekeerde. Daar ontvangt men méér dan men bijdraagt.

Figuur 1: Schematische voorstelling van een interregionale transfer

“Wat critici ook mogen beweren, de berekeningen van de geldstromen van noord naar zuid zijn relevant omdat de transfers slecht beleid financieren en goed beleid in de weg staan.”

Daan Killemaes, adjunct-hoofdredacteur Trends, 11/10/2012

3. Waarom dit onderzoek?

In veel landen bestaan er vormen van interregionale solidariteit waarmee de ene, rijkere regio de andere - minder rijke - regio bijspringt. In *Intergovernmental Fiscal Transfers*, een lijvig rapport uit 2007, beschrijft de Wereldbank de principes en gangbare praktijken van dergelijke interregionale transfers.

Volgens de Wereldbank **moet elk transfermechanisme een aantal principes respecteren**: eenvoud, een duidelijk doel, onder- en bovengrenzen, periodieke herzieningen, sleutels op basis van de fiscale capaciteit in plaats van de behoeften, en voorwaardelijkheid.

De huidige impliciete transferstromen binnen België **voldoen aan geen enkele van deze principes**. Zelfs de expliciete transfer, via het solidariteitsmechanisme¹ in de Bijzondere Financieringswet (BFW), voldoet niet aan de principes van de Wereldbank.

Tal van economische studies² wijzen daarenboven op **de nadelen van transfers**. Twee grote nadelen worden vaak vermeld. Enerzijds de negatieve beïnvloeding van de marktwerking, en anderzijds het risico om met transfers het zwakke economische bestel in een ontvangende regio in stand te houden in plaats van bij te dragen tot de heropleving ervan.

Met deze brochure wil de N-VA meer duidelijkheid creëren. Dat is nodig, zeker in een ingewikkeld land als België: een land waar politici stemmen moeten halen in hun eigen gewest en waar ze dus vooral **beslissingen nemen die gunstig zijn voor hun eigen regio**. Dat zorgt ervoor dat er makkelijker transfers ontstaan tussen de verschillende regio's.

Een studie³ van de Hoge Raad voor Financiën toonde bijvoorbeeld aan dat de federale verlaging van de personenbelasting in 2001 vooral de belastingplichtigen uit het Waals Gewest ten goede kwam. Waardoor de financiële last meer op Vlaanderen komt te liggen. De impact van de transfers wordt **versterkt door de complexe structuur van België**, waar de bevoegdheidsverdeling niet logisch is georganiseerd. Hierdoor kunnen federale en regionale beleidsbeslissingen belangrijke gevolgen hebben voor een ander niveau.

Om een voorbeeld te geven: als de federale overheid beslist om de loonkostenhandicap met de buurlanden niet grondig aan te pakken, ondervindt de Vlaamse economie, die op export is gericht, daarvan meer hinder dan de andere regio's.

¹ Zie begrippenlijst op bladzijde 35

² Desmet K. (2002). A simple dynamic model of uneven development and overtaking. *Economic Journal* 112(482). Pp 894-918.

Desmet K. en Ortuno I. (2007). Rational underdevelopment. *Scandinavian Journal of Economics* 109(1). Pp 1-24.

³ HRF (2010). Advies betreffende de schommelingen van de verdeelsleutel van het aan de gewesten toegewezen gedeelte van de personenbelasting. Afdeling fiscaliteit en parafiscaliteit. Hoge Raad van Financiën. Brussel. Pp37.

Dat heeft ook gevolgen voor de financiering, omdat **bepaalde dotaties tussen de regio's verdeeld worden op basis van fiscale capaciteit** (= het aandeel van elke regio in de opbrengst van de personenbelasting). Hoe slechter een regio presteert, bijvoorbeeld door een opgebouwde loonkostenhandicap, hoe minder dotaties ze ontvangt. Op die manier wordt Vlaanderen twee keer het kind van de rekening.

Omwille van de vorm van het huidige transfermechanisme, de hoogte van het bedrag en de complexe structuur van België is het **nuttig om een beeld te krijgen van de interregionale transfers**. Hoeveel transfers stromen er binnen België? Betaalt Vlaanderen enkel voor Wallonië, of ook voor Brussel? Is de tendens dalend of stijgend? Het zijn prangende vragen. Er is een absoluut gebrek aan transparantie binnen het Belgische kader. Deze brochure is een aanzet om wat opheldering te brengen.

4. Een korte terugblik

Er is veel wetenschappelijk onderzoek verricht naar de oorsprong van de Vlaamse transfers en naar de hoogte van de transferbedragen. Sinds de jaren 80 en 90 groeit de interesse voor dat onderzoeksdomein. Zowel de overheid als privéspelers onderzochten de materie. De uitkomst was steevast dezelfde: **Vlaanderen betaalt jaarlijks miljarden euro's aan transfers** richting Brussel en Wallonië.

4.1. Ontstaan van de transfers uit Vlaanderen

Transfers hebben binnen België altijd bestaan. Men beweert wel eens dat er vandaag dan wel transfers van Vlaanderen naar Wallonië stromen, maar dat het vroeger – ten tijde van de rijke Waalse industriële hoogdagen – omgekeerd was. Wetenschappelijk onderzoek spreekt dit echter tegen. De Gentse emeritus hoogleraar Juul Hannes stelde zelfs dat **Wallonië altijd transfers uit Vlaanderen heeft ontvangen**. Deze liberale academicus ging in een interview in *Trends* op 22 april 2004 nog een stap verder: "België zal nog lang niet barsten. Het barst op de dag dat de Franstaligen één eurocent betalen aan de Vlamingen."

In de periode tussen 1832 en 1912 betaalden de vier integraal Vlaamse provincies 44 procent van de belastingen (5,2 miljard Belgische frank). Volgens het principe van 'juste retour' moesten de Vlamingen 44 procent van de overheidsinvesteringen krijgen.

In de praktijk ontvingen ze 33 procent van de 4,2 miljard die de grote infrastructuurwerken, zoals de uitbouw van het spoorwegnetwerk, kostten. Het verschil (450 miljoen Belgische frank) tussen wat Vlaanderen bijdroeg via de belastingen en wat het ontving in de vorm van gefinancierde overheidsinvesteringen vormt een transfer.

4.2. Eerdere transferstudies in vogelvlucht

1955–1975

Gerd Dottermans (KUL)

Gerd Dottermans onderzocht de naoorlogse periode 1955-1975 en concludeerde dat Wallonië ook in die periode continu transfers ontving. Tot 1962 enkel uit Brussel, maar nadien ook uit Vlaanderen. De transfers stegen van 100 miljoen euro in 1955 tot 2,8 miljard euro in 1975.

1990

Commissie-Jadot

Begin jaren negentig wou men in het federaal parlement een objectief beeld krijgen van de grootte van de transfers⁴ uit Vlaanderen naar de rest van België. Men raakte het echter nooit eens over de te hanteren parameters en de commissie stierf een stille dood.

1830–1914

1830–1914

Juul Hannes (VUB)

Professor Juul Hannes onderzocht de transfers tussen 1830 en 1914 en stelde vast dat Vlaanderen decennia lang ononderbroken transfers betaalde aan de andere regio's van België.

1955–1975

1975–1985

1975–1985

Paul Van Rompuy (KUL)

Professor Van Rompuy borduurde verder op het werk van Dottermans en berekende dat het decennium nadien (1975-1985) de transfers uit Vlaanderen opliepen tot 4,2 miljard euro in 1985.

1990

⁴ Men beperkte zich evenwel tot louter de transfers binnen de sociale zekerheid.

1998–2003

KBC studiedienst

Regelmatig (1998, 2000 en 2003) maakte KBC studies over de financiële stromen tussen de gewesten in België. In 2003 waren de transfers volgens hun model opgelopen tot 5,4 miljard euro.

2005

Het Warandemanifest

In 2005 berekende het Warandemanifest de transfers en kwam het uit op 10,4 miljard euro voor 2005. Daarin waren ook de niet-traditionele transfers uit interestlasten vervat. De transfers binnen de sociale zekerheid werden ingeschat op 3,6 miljard euro.

2008

Nationale Bank van België

Om het debat over de transfers te objectiveren kwam de Nationale Bank van België (NBB) met een eigen studie over de hoogte van de transfers in 2008. Volgens de NBB stroomde er jaarlijks 5,8 miljard euro aan transfers van Vlaanderen naar de andere regio's.

2010

VSZ

(Aktiecomitee Vlaamse Sociale Zekerheid)

Het VSZ onderzocht de transfers in de sociale sector tussen 2003 en 2007. Voor 2007 werd een bedrag vastgesteld van 4,7 miljard euro. Volgens deze studie was dat 450 miljoen euro meer dan in 2003.

1998–2003

2004

2005

2008

2010

2012

2004

ABAFIM

(Agentschap Budgettering, Accounting en Financieel Management)

Volgens de ABAFIM-studie kwamen de transfers van Vlaanderen naar Wallonië en Brussel uit op 6,6 miljard euro in 2003.

2005

Steunpunt fiscaliteit en begroting

In 2005 kwam ook het steunpunt fiscaliteit en begroting met een studie. Het steunpunt hield de transfers iets beperkter: 4,8 miljard euro vanuit Vlaanderen naar de andere regio's.

2012

VIVES

(Vlaams Instituut Voor Economie en Samenleving)

VIVES combineerde zijn vorige studie uit 2010 met andere studies in een boek dat werd uitgegeven door uitgeverij Pelckmans. Het boek, getiteld *Het genoom van de geldstroom*, becijferde de transfers op 16 miljard euro (in 2007) indien naast de traditionele transfers ook rekening wordt gehouden met transfers uit interestlasten.

2010

VIVES (Vlaams Instituut Voor Economie en Samenleving)

Vives maakte in 2010 een update van een oudere studie en berekende de transfers vanuit Vlaanderen voor het jaar 2007. Het raamde de transfers op 5,7 miljard euro.

“Ik zoek al 40 jaar naar voorbeelden van de solidariteit van het zuiden met het noorden. Ik heb er nooit gevonden. (...) Noch in de negentiende, noch in de twintigste eeuw stroomde er een Waals belastingoverschot naar Vlaanderen.”

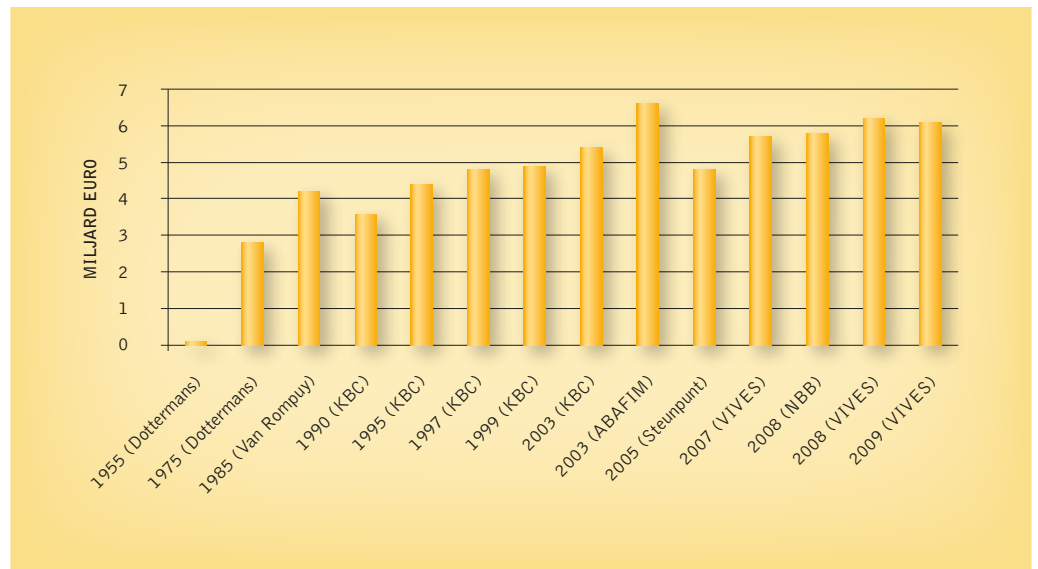
Prof. em. Juul Hannes in Trends, 22/04/2004

4.3 Samenvatting: evolutie van het transferbedrag

Zetten we de studies op een rij, zoals in figuur 2, dan krijgen we een overzichtelijk beeld van de evolutie van het transferbedrag over de voorbije 50 jaar.

De transferbedragen vanuit Vlaanderen kennen in absolute termen een **duidelijk stijgende trend**. Tot en met 2003 werd bij quasi elke transferstudie het bedrag uit de vorige studie overschreden. Halfweg het eerste decennium van deze eeuw lijken de transfers zich wat te stabiliseren, maar aan het einde van dit decennium beginnen ze opnieuw gestaag te stijgen.

Deze absolute cijfers (in euro) moeten natuurlijk ook in relatieve termen worden vergeleken (bijvoorbeeld in procent van het bruto binnenlands product). Dat is nodig omdat een euro vandaag niet evenveel waard is als een euro (of Belgische frank) vijftig jaar geleden. Verder in deze brochure komen we hier op terug.

Figuur 2: Evolutie van de transfers op basis van de verschillende studies

© Shutterstock

5. N-VA-studie naar de omvang van de Vlaamse transfers

5.1 Objectief beeld

Het overzicht van de transferstudies in het vorige hoofdstuk geeft aan dat het waargenomen **transferbedrag varieert per studie**. Verschillende personen en verschillende instellingen maakten deze historische studies immers op basis van (licht) verschillende methodologieën. Daardoor is het moeilijk om de studies te vergelijken of om een beeld te krijgen van de exacte omvang van de transfers per jaar en hun evolutie.

Bovendien is het de laatste jaren eenvoudiger geworden om de nodige data te verzamelen en werden de gegevens publiek toegankelijk gemaakt. Dankzij de informatisering en andere communicatie-evoluties werden de inkomsten en uitgaven van de verschillende overheden en administraties transparanter, ook op het vlak van de regionale verdeling.

De N-VA wou een objectief beeld krijgen van de transfers die van Vlaanderen naar Wallonië en Brussel stromen, en vooral van **de evolutie van die transfers**.

De studiedienst van de N-VA maakte daarvoor gebruik van een bestaande **VIVES-methodologie**⁵. Maar in de plaats van deze toe te passen op één jaar (zoals de meerderheid van de vroegere studies), pasten we ze toe op de zes meest recente jaren waarvoor data beschikbaar waren: van 2005 tot en met 2010. Voor 2011 en 2012 zijn alle data nog niet volledig voorhanden. Waar mogelijk gebruikten we nieuwe parameters, cijfers en bronnen om de **bestaande methodologie uit**

te diepen, zonder er evenwel van af te wijken. We deden dit enkel indien deze diepgang een meer correcte weergave van de transfers kon opleveren. Zo werden er de voorbije jaren bijvoorbeeld steeds meer gewestelijke data beschikbaar in verband met de financiering van de sociale zekerheid.

5.2. Toelichting bij de methodologie

Omdat we ons beroepen op de VIVES-methodologie maakten we in onze studie vooral gebruik van **de stroombenadering**. Dat wil zeggen dat de inkomsten en uitgaven van de federale overheid worden toegewezen aan de regio waarin ze plaatsvinden.

Concreet komt dat erop neer dat voor de berekening van de transfers **het woonplaatsprincipe** geldt voor de inkomsten en de uitgaven van de federale overheid en binnen de sociale zekerheid. De vennootschapsbelasting vormt een uitzondering: de inkomsten daarvan worden verdeeld op basis van hun aandeel in de toegevoegde waarde: **het werkplaatsprincipe**.

Om de transfers te bepalen moeten we dus zicht hebben op de inkomsten en de uitgaven. Aan inkomstzijde wordt voor de federale overheid en de Bijzondere Financieringswet (BFW) gekeken naar **de gewestelijke aandelen in het geheel van de belastingontvangsten**.

⁵ De methodologie waarop deze N-VA-studie zich baseert, is afkomstig van VIVES. De methodologie staat uitvoerig beschreven in hun beleidsplan 13 uit 2010 met als titel "Update van de berekening van de stromen van overheidsmiddelen tussen de gewesten voor het jaar 2007". De auteurs zijn Erik Buyst, Geert Jennes en Jo Reynaerts.

“*Waarom is de solidariteit zo problematisch? Omdat de Franstaligen het zien als interpersoonlijke solidariteit terwijl de Vlamingen denken aan inter-regionale solidariteit. Mocht er voldoende maatschappelijke cohesie zijn, dan spreekt men niet over transfers. We spreken niet over transfers van West-Vlaanderen naar Limburg.*”

Hendrik Vuye, professor staatsrecht aan de Universiteit van Namen, in Trends, 31/01/2013

- Om de belastingontvangsten te verdelen worden **volgende verdeelsleutels** gebruikt:
  - het woonplaatscriterium voor de personenbelasting,
  - de toegevoegde waarde voor de vennootschapsbelasting, en
  - de gewestelijke aandelen in de bestedingen van de gezinnen uit de huishoudbudget-enquêtes van de Federale Overheidsdienst Economie voor BTW en accijnzen.
- Voor de **sociale zekerheid** wordt gekeken naar de gewestelijke aandelen in de sociale bijdragen, maar eveneens naar de gewestelijke aandelen van de financiering uit belastingontvangsten. Dit omdat de sociale zekerheid de jongste jaren steeds meer een beroep doet op de alternatieve financiering⁶.

5.3 Traditionele transfers

Om de vergelijkbaarheid met de vorige transferstudies te garanderen en de complexiteit niet nog verder te verhogen, beperkt de N-VA zich in deze studie tot de traditionele transfers. Dat zijn transfers die lopen **via de sociale zekerheid, de federale overheid en de Bijzondere Financieringswet (BFW)**.

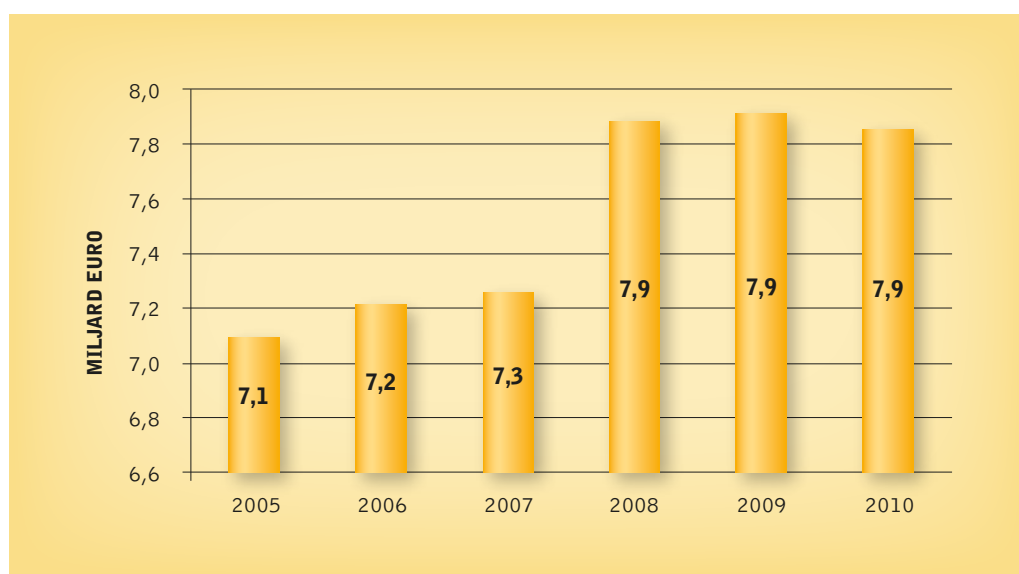
Daarbij wordt geen afbreuk gedaan aan de resultaten die zijn opgenomen in de recente VIVES-studie, *Het genoom van de geldstroom*. In die studie wordt, net als in het Warandemanifest, nog een tweede transfersoort berekend, met name de **transfers uit interestlasten**.

Deze niet-traditionele transfer zorgt voor een bijkomende verhoging van het transferbedrag. Daardoor komt VIVES uit op een totaal transferbedrag van **ruim 16 miljard euro in 2007**.

⁶ De sociale zekerheid is jaar na jaar minder zelfbedruipend. Dat wil zeggen dat de bijdragen aan het systeem (via werknemers en werkgevers) niet meer volstaan om de uitgaven te financieren. De overheid vult het tekort aan via andere middelen: BTW, accijnzen, roerende voorheffing, personen- en vennootschapsbelasting, belasting op aandelen, enzoverder. De evolutie van deze alternatieve financiering is zeer zorgwekkend. Ze is opgelopen van 3,5 miljard euro in 2001 naar meer dan 14 miljard euro in 2010.

Deel II. De resultaten van de N-VA-studie

1. Crisis stuwt transfers naar ongekeerde hoogte

Figuur 3: Transfers uit Vlaanderen

De resultaten van de berekening van de transfers voor de periode 2005 tot en met 2010 kunnen opgedeeld worden in twee groepen: **vóór en na het uitbreken van de economische crisis**.

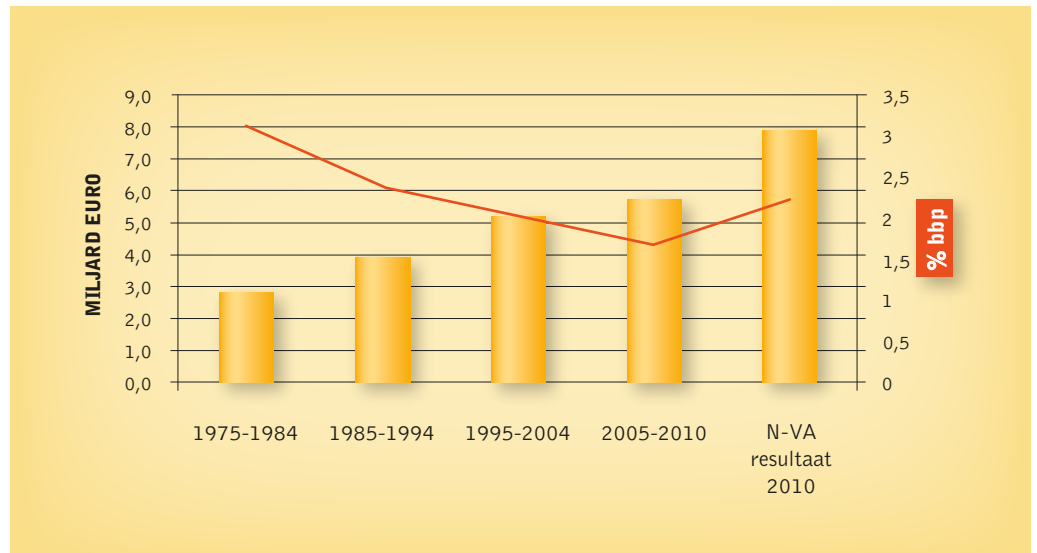
Van 2005 tot en met 2007 was er een periode van economische groei. Maar in de tweede helft van 2008 brak de financiële en economische crisis in volle hevigheid uit. 2009 was eveneens een jaar waarin de wereldeconomie, en vooral dan in Europa en de VS, klappen kreeg. In 2010 was er door interventies van de centrale banken een forse heropleving.

- Vóór de crisis, van 2005 tot en met 2007, bedroegen de transfers van Vlaanderen naar Wallonië en Brussel net **iets meer dan 7 miljard euro**. Jaarlijks was er sprake van een structurele – zij het beperkte – toename.
- Na het uitbreken van de crisis in 2008 kende de transferstroom **een ongeziene opstoot tot net geen 8 miljard euro**. In 2009 en 2010 bleef het transferbedrag op dit voorheen ongezien hoge niveau. Het is dus opvallend dat de kortstondige heropleving van de economie in 2010 niet heeft gezorgd voor een afname van de transfers naar het niveau van voor de economische crisis.

Ten opzichte van het bruto binnenlands product (bbp) blijven de transfers gedurende de onderzoeksperiode (2005-2010) relatief constant op ongeveer 2,2 procent van het bbp, een internationaal zeer hoog niveau (zie bladzijde 29).

“De rijke regio’s moeten bijdragen voor de armere regio’s. De vraag is of dat eindelijk kan duren.”

Herman Matthijs, professor overheidsfinanciën aan de VUB,
in Trends, 31/01/2013

Figuur 4: Langetermijnevolutie van de transfers

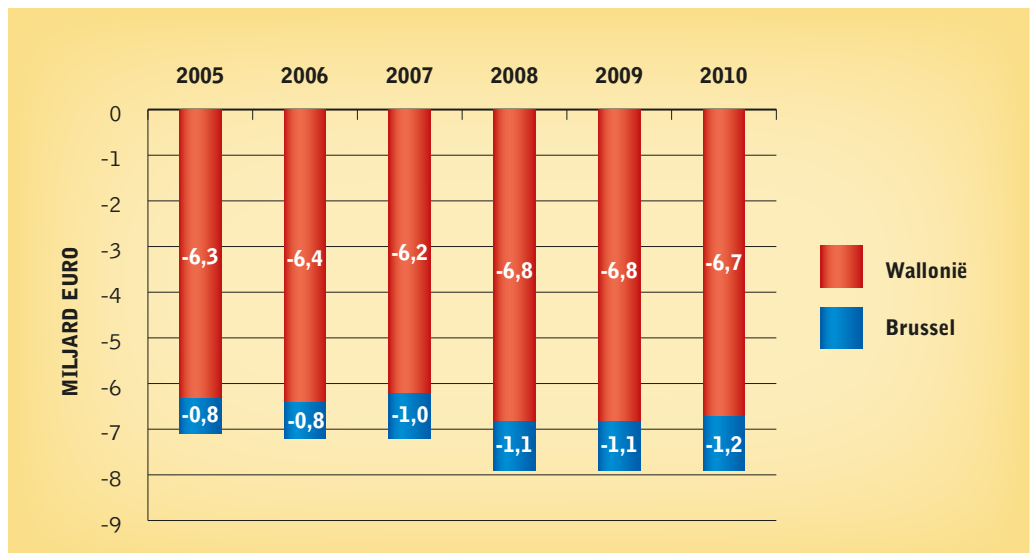
Gekaderd in een langetermijnanalyse (figuur 4) bevestigt de transferstudie van de N-VA dat de transfers, die om en bij de 8 miljard euro liggen, **hoger zijn dan ooit en duidelijk een stijgende trend vertonen**. Zij breken alle records uit vorige studies.

In de laatste decennia van de twintigste eeuw kenden de transferbedragen al een sterke klim. Deze trend leek enigszins te vertragen (maar niet stil te vallen) in het eerste decennium van de 21ste eeuw. Nieuwe analyses tonen echter aan dat er zich onder impuls van de economische crisis opnieuw een forsere stijging aftekent van de transfers uit Vlaanderen.

De voorbije decennia stegen de transfers quasi continu in absolute termen (in miljard euro, zie de linkse as en de gele balkjes in figuur 4). Maar relatief gezien (het transferbedrag uitgedrukt in procent van het bbp, zie rechtse as en rode lijn in figuur 4) was er een geleidelijke afbouw van 3 procent bbp richting 2 procent bbp.

Nieuwe gegevens tonen echter een keerpunt. **Zowel in absolute als relatieve termen stijgen de transfers opnieuw.**

Figuur 5: Evolutie van de transfers op basis van de verschillende studies

Zoals duidelijk blijkt uit figuur 5 is **Wallonië de grootste ontvanger van de Vlaamse transfers**. Over een periode van zes jaar genoot Wallonië gemiddeld van 87 procent van de Vlaamse transfers. Het Brusselse aandeel is 13 procent.

De toename van de transfers is met ongeveer 0,4 miljard euro voor beide regio's even groot. De transfers richting Brussel stegen van 0,8 miljard euro naar 1,2 miljard euro. De transfers richting Wallonië van 6,3 miljard euro naar 6,7 miljard euro. Wanneer we deze absolute cijfers in een vergelijkend perspectief plaatsen, dan zien we dat **vooral Brussel steeds meer een beroep doet op Vlaamse transfers**.

De stijging van 0,4 miljard euro —naar zowel Brussel als Wallonië— is gelijk aan een stijging van 50 procent van de transfer richting Brussel. Terwijl diezelfde stijging van 0,4 miljard euro voor Wallonië neerkomt op een procentuele toename van 'amper' 6 procent.

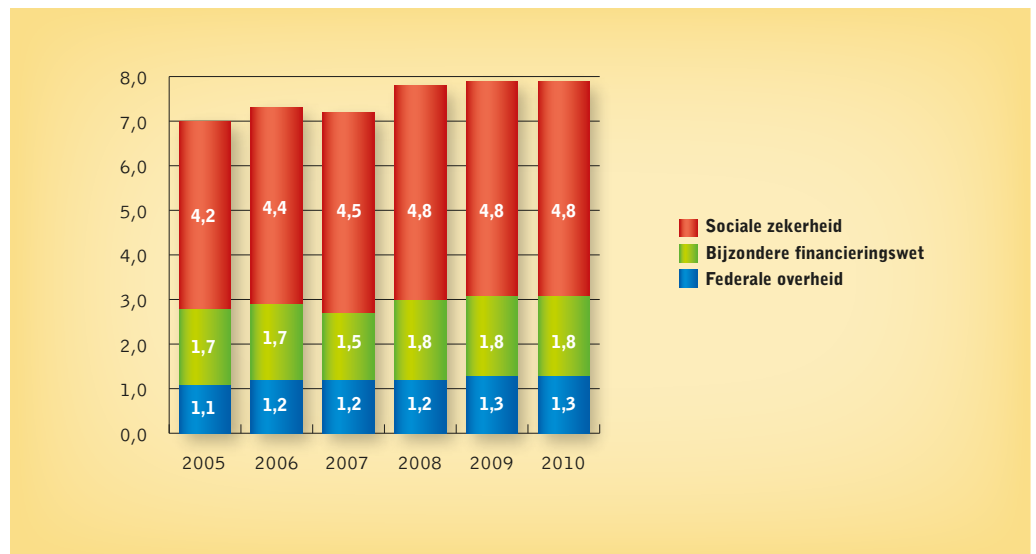
De forse stijging van de transfers naar Brussel is een bevestiging van eerdere signalen dat de Brusselse financiën meer en meer een beroep moeten doen op steun uit Vlaanderen. Zo bevindt zich in de huidige Bijzondere Financieringswet (BFW) een solidariteitsmechanisme (zie verder op bladzijde 25).

Tot midden de jaren 90 stroomde langs het solidariteitsmechanisme via Vlaanderen en Brussel geld naar Wallonië. Sindsdien zijn de Brusselse economische parameters echter achteruitgegaan en betaalt Vlaanderen **voor zowel Wallonië als Brussel**.

“Willen we nog solidair zijn met een regio die ons niet respecteert?”

Hendrik Bogaert (CD&V) in Het Nieuwsblad, 27/04/2010

2. Vlaamse transfers per categorie

Figuur 6: Vlaamse transfers per categorie

Tussen 2005 en 2010 loopt gemiddeld 61 procent - of bijna twee derde van de totale transfers - **via de sociale zekerheid**. De transfer bedraagt gemiddeld 4,6 miljard euro per jaar. De tweede grootste categorie zijn de transfers **via de Bijzondere Financieringswet (BFW)**, goed voor gemiddeld 23 procent (1,7 miljard euro per jaar). De derde categorie, tot slot, zijn de transfers via de **federale overheid**. Zij vormen gemiddeld 16 procent (1,2 miljard euro per jaar) van het totaal. (Zie figuur 6.)

De totale omvang van de transfers neemt toe met ongeveer 0,8 miljard euro over de hele periode. **In alle transfercategorieën is er een toename van de Vlaamse transfers.** Niet toevallig is de toename het grootst binnen de grootste categorie: de sociale zekerheid.

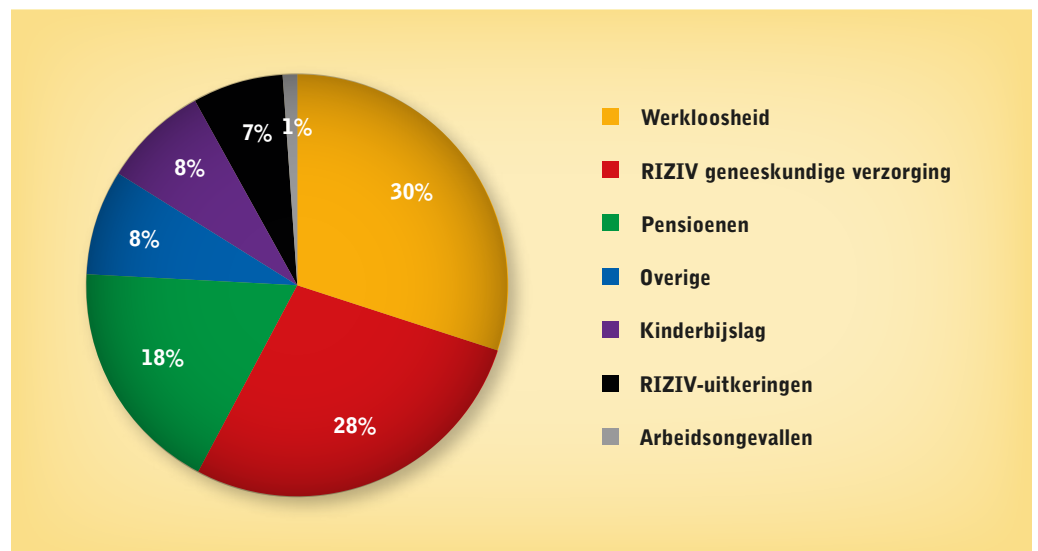
In de sociale zekerheid stijgen de transfers van 4,2 miljard euro naar 4,8 miljard euro (+0,6 miljard euro). In de andere transfercategorieën is de toename beperkter. Via de BFW stijgen de transfers van 1,7 miljard euro naar 1,8 miljard euro (+0,1 miljard euro). Via de federale overheid gaat het van 1,1 miljard euro naar 1,3 miljard euro (+0,2 miljard euro).

De verhouding tussen de drie grote categorieën en de vaststelling dat de grootste transfer via de sociale zekerheid loopt, is deels ook te verklaren door de omvang van de uitgaven per categorie. Het budget (gemeten aan de hand van de primaire uitgaven) van de sociale zekerheid loopt in het jaar 2010 op tot 79 miljard euro, ten opzichte van 55 miljard euro voor de gemeenschappen en gewesten en 33 miljard euro voor de federale overheid (na overdrachten).

→ Categorie 1: sociale zekerheid

Niet alleen is de sociale zekerheid de categorie die voor de grootste transfer zorgt. Deze categorie is ook **de hoofdverantwoordelijke voor de forse toename van de transfers**. 587 miljoen euro van de totale toename (0,8 miljard) van de transfers uit Vlaanderen tussen 2005 en 2010 is te wijten aan toenemende transfers in de sociale zekerheid. Dat komt overeen met 77 procent van de toename.

Figuur 7: Verdeling van de totale transfers (gemiddeld 4,6 miljard euro) binnen de categorie sociale zekerheid

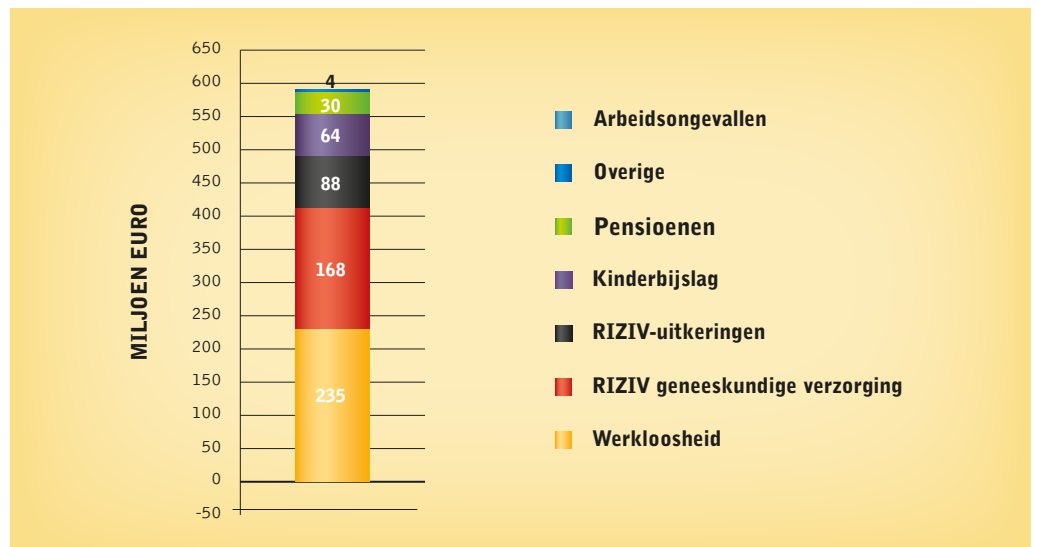
⁷ Door toepassing van tussentijdse afrondingsregels geeft de som van de drie een resultaat van 0,8 miljard euro en niet 0,9 miljard euro

⁸ Cijfers 2011 (Planbureau)

Als we ons in de categorie sociale zekerheid verdiepen, zien we vier grote 'drijvers' achter de transfers vanuit Vlaanderen naar de andere Belgische regio's (zie figuur 7):

1. Werkloosheid: gemiddeld 30 procent of 1,4 miljard euro
2. Geneeskundige verzorging: gemiddeld 28 procent of 1,3 miljard euro
3. Pensioenen: gemiddeld 18 procent of 800 miljoen euro
4. Overige: gemiddeld 24 procent of ongeveer 1 miljard euro

De twee grootste transfercategorieën binnen de sociale zekerheid - **werkloosheid en geneeskundige verzorging** - zijn ook verantwoordelijk voor het grootste deel van de toename van de transfers binnen de sociale zekerheid.

Figuur 8: Stijging van de transfers binnen de categorie sociale zekerheid, per subcategorie

© Nationale Beeldbank

De transfers in de werkloosheidsuitkeringen stegen met 235 miljoen euro (40 procent van de stijging binnen de sociale zekerheid) tussen 2005 en 2010. De transfers voor geneeskundige verzorging over dezelfde periode schoten met 168 miljoen euro omhoog (29 procent van de stijging binnen de sociale zekerheid), zoals blijkt uit figuur 8.

De transfers binnen de sociale zekerheid ontstaan vooral aan de Vlaamse inkomstzijde. Dat wil concreet zeggen **dat een Vlaming gemiddeld een pak meer bijdraagt aan de sociale zekerheid dan een Waal of een Brusselaar**. Dat komt omdat er meer inkomsten zijn uit socialezekerheidsbijdragen. Maar ook via de alternatieve financiering draagt Vlaanderen (steeds) meer bij.

Aan de uitgavenzijde is er minder verschil. Vlaanderen geeft tot 2008 zelfs iets minder uit per hoofd van de bevolking dan Wallonië of Brussel. De laatste twee jaren liggen de gemiddelde uitgaven per hoofd tussen Wallonië en Vlaanderen op hetzelfde niveau.

Brussel kent wel nog een duidelijk hoger uitgavenpatroon. **Vlaanderen betaalt dus, maar ontvangt een pak minder**. En dat jaar na jaar.

“Het verschil tussen de gemiddelde ziektekosten voor een Vlaming (1 973 euro) en een Waal (2 098 euro) bedraagt 125,27 euro. Deze toenemende uitgavenkloof, die zelfs geen rekening houdt met de veel hogere bijdragen van de Vlamingen aan de federale sociale zekerheid, leidt onvermijdelijk naar hogere lasten voor de werkende Vlaming en legt een zware hypotheek op de sociale zekerheid van de volgende generaties.”

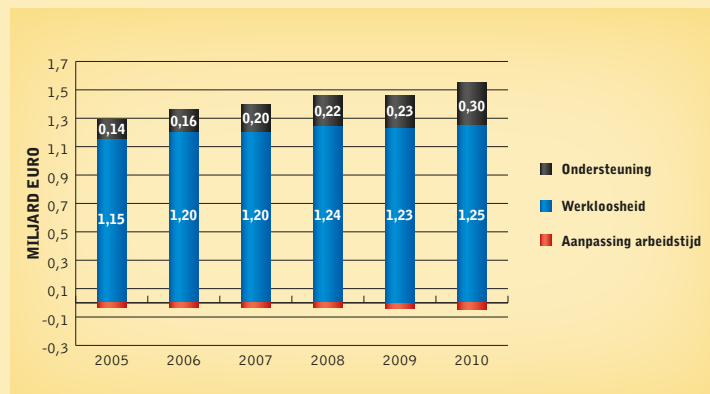
Jürgen Constandt, algemeen directeur van het Vlaams & Neutraal Ziekenfonds, in *Gazet van Antwerpen*, 27/05/2013

Waarom zijn vooral de uitgaven voor werkloosheid en gezondheidszorg (samen ± 58 procent) verantwoordelijk voor de transfers binnen de sociale zekerheid?

Vlaanderen is goed voor ongeveer 65 procent van de financiering van het budget voor de sociale zekerheid. Van de middelen die de sociale zekerheid uitkeert, krijgt Vlaanderen echter slechts 57 procent. Zo ontstaat een jaarlijkse transfer die tussen de 4 en 5 miljard euro ligt.

Het grootste deel van deze transfer (ongeveer een derde) komt voort uit de werkloosheid, en deze transfer is tussen 2005 en 2010 nog sterk toegenomen. Ze is verantwoordelijk voor 36 procent van de stijging van de transfers. Maar ook via de uitgaven voor gezondheidszorg loopt een flinke transfer.

a. Arbeidsmarkt

Figuur 9: Transfers per categorie via uitgaven arbeidsmarkt

De transfers via de arbeidsmarkt lopen hoofdzakelijk via **de uitgaven voor vergoede werklozen**. Die zijn goed voor gemiddeld 1,2 miljard euro (figuur 9). Daarnaast loopt nog een transfer via de **ondersteuning op de arbeidsmarkt**, zoals tijdelijke werkloosheid, deeltijdse werkloosheid, inkomensgarantie-uitkeringen en activeringsplannen. Die transfer is goed voor gemiddeld 0,2 miljard euro. Opvallend is dat binnen deze categorie de trans-

fer over de onderzochte periode is verdubbeld: van 0,14 miljard euro naar 0,30 miljard euro.

Via de derde categorie, de zogenaamde 'aanpassing arbeidstijd', loopt **een omgekeerde transfer**. Dat wil zeggen: vanuit Brussel en Wallonië richting Vlaanderen. Het gaat om **uitgaven voor tijdskrediet en loopbaanonderbreking**. Deze transfer is echter verwaarloosbaar klein in vergelijking met de andere twee categorieën: slechts 5 procent ten opzichte van de transfer die via de andere twee categorieën van Vlaanderen naar Wallonië en Brussel loopt.

Een verklaring voor de stijgende transfers via de uitgaven voor werkloosheid is het feit dat **de Waalse werkloosheidsgraad (11,4 procent) dubbel zo hoog ligt als de Vlaamse (5,1 procent)**. De Brusselse werkloosheid ligt met 17,3 procent zelfs op een Zuid-Europees niveau⁹.

De uiteenlopende prestaties op de arbeidsmarkt, gecombineerd met een federaal systeem van passief arbeidsmarktbeleid, zorgen voor de hoge transfer. De in onze ogen vreemde eigenschappen van het Belgische passief arbeidsmarktbeleid (werkloosheidsuitkeringen zonder beperking in de tijd, systeem van wachtuitkeringen, systeem van brugpensioenen, ...) zorgen voor **hoge kosten** als we dit internationaal vergelijken.

De totale uitgaven voor arbeidsmarktbeleid vertegenwoordigen de voorbije jaren gemiddeld 3,45 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Het gemiddelde binnen de OESO ligt op 1,41 procent. **België geeft dus meer dan dubbel zoveel uit** als andere landen op dit domein. 65 procent van die uitgaven (in België) komt van passieve maatregelen zoals werkloosheidsuitkeringen (onder verschillende vormen).

Het probleem ligt onder meer bij de **oneindige duur van de werkloosheidsuitkering**. Uit het jaarverslag 2011 van de RVA blijkt dat in Vlaanderen 40 procent van de uitkeringsgerechtigde volledig werkloze werkzoekenden langer dan twee jaar werkloos is. In Wallonië en Brussel ligt dat percentage een pak hoger:

⁹ Cijfers uit 2010, laatste jaar transferstudie (bron: Eurostat (04/07/2012), persbericht 104/2012)

© Dreamstime

respectievelijk 50,3 en 55 procent. Doordat de werkloosheidsuitkeringen niet in de tijd beperkt zijn, mist Vlaanderen een **sterk middel om de arbeidsmarkt te activeren**. Internationaal onderzoek toont aan dat als de werkloosheidsuitkering in de tijd wordt beperkt, ongeveer een derde van de uitkeringsgerechtigden een nieuwe job vindt, ongeveer een derde naar een andere vorm van bijstand gaat en ongeveer een derde deze bijstand niet nodig heeft en er dus vanaf ziet.

Uit een peiling van La Libre Belgique en RTBf in 2011 bleek dat een grote meerderheid (72 procent) in Vlaanderen er voorstander van is om de werkloosheidsuitkering te beperken in de tijd. Aan Franstalige zijde is die bereidheid echter veel kleiner. Logisch, aangezien het relatieve gewicht van Franstalige uitkeringsgerechtigden groot is.

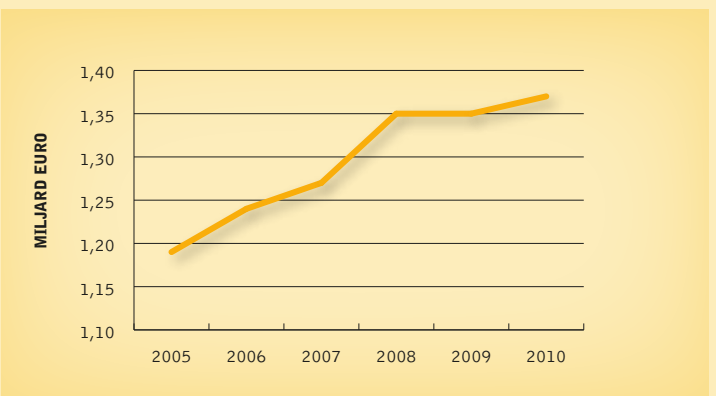
In de aanloop naar de verkiezingen van 2010 en ook nadien tijdens de onderhandelingen stelde de N-VA voor **om het volledige arbeidsmarktbeleid naar de deelstaten over te hevelen**. Op die manier zou Vlaanderen zijn activeringsbeleid kunnen optimaliseren met een moderne uitvoering van de werkloosheidsverzekering volgens een internationale standaard. Wil Wallonië een uitgebreider systeem van passieve uitkeringen in stand houden, dan zou het dat ook kunnen. Maar dan draait Vlaanderen niet langer op voor de financiering ervan.

Maar zolang de huidige bevoegdheidsverdeling¹⁰ blijft bestaan en er beleidsmatig geen verandering mogelijk is, zullen de transfers inzake werkloosheid blijven bestaan. Door de groeiende werkloosheid zullen ze zelfs nog verder toenemen in de toekomst.

Het Vlinderakkoord zal daarin geen fundamentele verandering brengen, ook al wordt een bijkomend deel van het arbeidsmarktbeleid geregionaliseerd. Het gaat in het bijzonder om het doelgroepenbeleid, de dienstencheques en de controle en sanctionering van werklozen. Maar de **federale overheid blijft bevoegd**

voor het arbeidsrecht, de loon- en arbeidsvoorwaarden en de uitgaven van de sociale zekerheid (RVA-uitkeringen voor werkloosheid, brugpensioen, tijdskrediet, ...).

b. Gezondheidszorg

Figuur 10: Transfers via de gezondheidszorg (RIZIV)

Net zoals op het vlak van de werkloosheid bestaat er ook binnen de geneeskundige verzorging een **discrepantie tussen wat Vlaanderen bijdraagt en wat Vlaanderen terugkrijgt**, waardoor een transfer ontstaat. Ook in de geneeskundige verzorging is die transfer de voorbije zes jaren continu en fors toegenomen. (zie figuur 10).

Gemiddeld draagt een Vlaamse verzekerde meer bij tot de geneeskundige verzorging dan een Waal of een Brusselaar. **Maar in Vlaanderen ligt de kostprijs per verzekerde lager dan wat hij bijdraagt**. Dat is niet zo aan de andere kant van de taalgrens¹¹. Zo berekenden de Neutrale Ziekenfondsen een uitgave per hoofd van 1 973 euro in Vlaanderen, 2 098 euro in Wallonië en 2 228 euro in Brussel (cijfers 2012)¹².

¹⁰ Passief beleid voornamelijk federaal, actief beleid voornamelijk gewestelijk

¹¹ Aktiecomitee Vlaamse Sociale Zekerheid (2010)

¹² Persmededeling Vlaams Neutraal Ziekenfonds (27/05/2013)

“De macht van bepaalde Waalse instellingen is gebaseerd op cliëntelisme dat met de transfers wordt gefinancierd. Dat kan niet. De transfers moeten transparant worden. Wallonië moet gestimuleerd worden in zijn eigen verantwoordelijkheid, dat is het beste middel om het cliché van de hangmat tegen te gaan.”

Luc De Bruyckere, toenmalig voorzitter van Ter Beke en huidig voorzitter van VOKA, in De Tijd, 22/02/2005

De reden voor dat verschil in uitgaven ligt in een **verschil in cultuur en visie op het gezondheidsbeleid**. Met een boutade wordt wel eens gezegd: “De huisarts is Vlaams en het ziekenhuis is Franstalig.” Daar zit een grote kern van waarheid in. Vlamingen leggen de centrale rol voor gezondheidszorg bij de huisarts. In Franstalig België speelt het ziekenhuis de centrale rol in het gezondheidsbeleid. Dat vertaalt zich in een hogere kostprijs.

Het verschil in benadering van de gezondheidszorg vinden we onder andere terug in een **hogere percentage Globaal Medische Dossiers (GMD)** bij de huisarts in Vlaanderen (54,3 procent) dan in Wallonië (33,6 procent). Via een GMD kan de huisarts de patiënt beter opvolgen en sneller ingrijpen, waardoor de globale medische kost lager uitvalt. Zo is er in Vlaanderen, bijvoorbeeld, een hogere vaccinatiedekking van kinderen, meer borstkankerscreening bij vrouwen en een correctere opvolging van patiënten met diabetes.

Het aantal dossiers voor vergoede tegemoetkoming en Omnio¹³ bedraagt in Vlaanderen 12,9 procent, in Brussel 21,2 procent en in Wallonië 24,2 procent. Concreet betekent dit dat er **meer tussenkomst is van de overheid in Wallonië en Brussel** in vergelijking met Vlaanderen.

Vlaanderen verbruikt in sommige situaties meer dan Wallonië. Er zijn onder andere meer ouderen die antidepressiva voorgeschreven krijgen in Vlaanderen (17 procent) dan in Wallonië (11 procent) of Brussel (10 procent). Ook thuisverpleegkunde wordt in Vlaanderen meer beoefend. Maar dat werkt dan weer kostenbesparend omdat het goedkoper is dan de duurdere residentiële zorg. In het geheel bekeken is **de omgekeerde transfer eerder beperkt**.

Ten slotte vermelden we ook nog de RIZIV-studie¹⁴ waarin de bruto cijfers bevestigen dat de uitgaven in Vlaanderen nog steeds lager zijn dan die in Wallonië (2010). Via een zogenaamde ‘standaardisatiemethode’ weet het RIZIV de uitgaven echter te corrigeren. Het resultaat daarvan is dat de uitgaven in Vlaanderen zelfs lichtjes hoger zijn dan in de andere gewesten.

De methodologie is betwistbaar: bij vergelijkbare internationale studies wordt immers enkel een correctie gemaakt voor leeftijd en geslacht terwijl het RIZIV ook corrigeert voor andere variabelen, zoals het recht op verhoogde tegemoetkoming (waarbij de patiënt zelf minder betaalt maar de gemeenschap dus meer betaalt) en het statuut van een zelfstandige (waarvan er meer zijn in Vlaanderen).

Het verschil tussen Vlaanderen en Wallonië gaat dus veel verder dan enkel de rol van de huisarts. Het is een verschil in cultuur en visie op het gezondheidsbeleid. Er zijn tal van voorbeelden die aantonen dat **de hogere uitgaven in de gezondheidszorg in Wallonië en Brussel structureel zijn** en dat er daardoor een belangrijke olopende transfer ontstaat vanuit Vlaanderen.

Bovendien loopt er via het RIZIV niet alleen een transfer via de uitgaven voor geneeskundige verzorging maar **ook via de vervangingsuitkeringen die het RIZIV betaalt**, bijvoorbeeld bij arbeidsongeschiktheid of invaliditeit. Die transfer bedraagt gemiddeld 292 miljoen euro en is kleiner dan de transfer die loopt via de uitgaven voor gezondheidszorg. Maar tegelijk stellen we wel een forse toename vast: de transfer steeg tussen 2005 en 2010 met 88 miljoen euro.

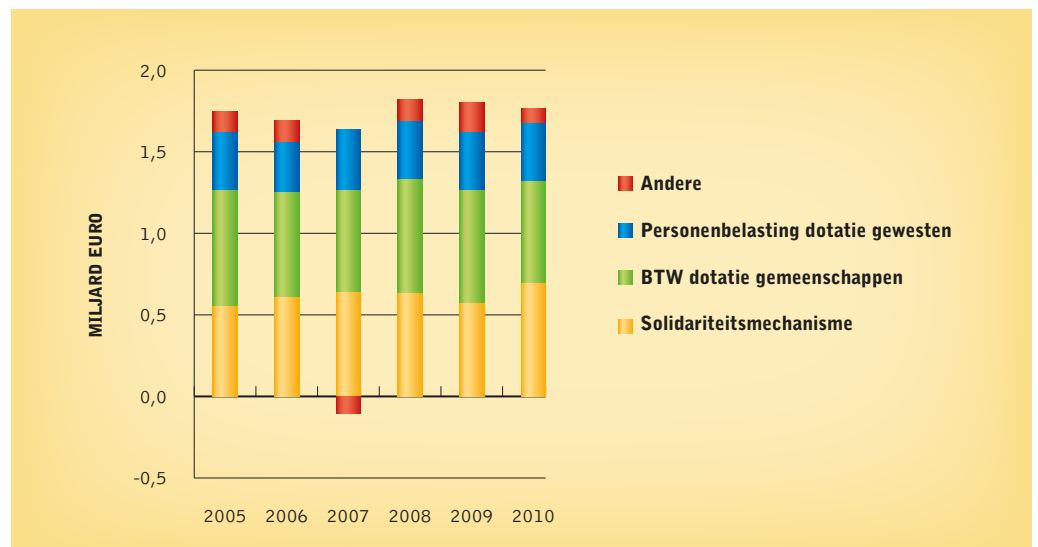
¹³ Personen met een laag gezinsinkomen kunnen het Omnio-statuuat krijgen. Daarmee hebben ze onder meer recht op een hogere terugbetaling van hun ziektekosten.

¹⁴ Medisch verbruik vanuit geografisch perspectief – variaties in de uitgaven van de verzekering voor geneeskundige verzorging in België – Longitudinaal rapport 2006-2010 (07/2012)

→ Categorie 2: de Bijzondere Financieringswet (BFW)

Figuur 11: Transfers via de Bijzondere Financieringswet (BFW)

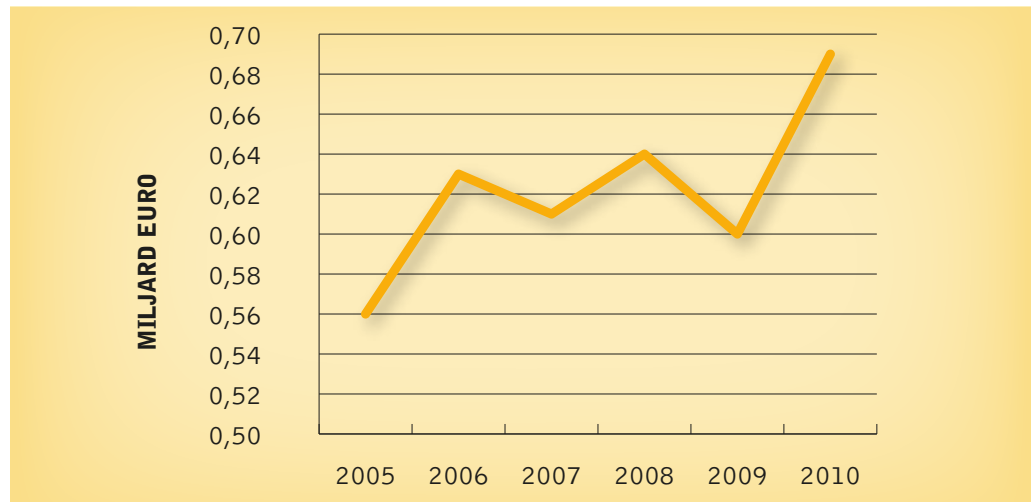
De transfers via de Bijzondere Financieringswet zijn tussen 2005 en 2010 gemiddeld goed voor **23 procent van de totale transferstromen**. Dat komt overeen met gemiddeld 1,7 miljard euro.

Volgens simulaties van de Nationale Bank van België zou een voortzetting van de huidige BFW een gunstig effect hebben voor Vlaanderen. De Vlaamse middelen zouden stijgen van 6,55 procent van het bbp in 2012 naar 6,78 procent van het bbp in 2025. In andere entiteiten zou deze toename niet plaatsvinden, integendeel. De 'bevoordeling' van Vlaanderen bij de huidige BFW dient echter gerelativeerd te worden: indien men de ontvangsten zou uitdrukken in percentages van het bruto regionaal product, dan zou men vaststellen **dat er zich weinig veranderingen voordoen**.

De transfers binnen de BFW zijn **relatief constant** en schommelen gedurende de hele onderzoeksperiode tussen de 1,5 en 1,8 miljard euro. Vooral het solidariteitsmechanisme (zie begrippenlijst op bladzijde 35), de BTW-dotatie voor de gemeenschappen en de dotatie uit de personenbelasting voor de gewesten zijn verantwoordelijk voor de transfer binnen de BFW.

“De zogenaamde responsabilisering is nog gedaald, de wet is niet transparanter geworden. En wat nog meer stoort is dat behalve de N-VA ook de Leuvense onderzoekers (André Decoster en Willem Sas, red.) zeggen dat de groei van de belastinginkomsten te rooskleurig is ingeschat en dat in een meer realistische prognose Vlaanderen geld zal verliezen.”

Bart Haeck, *De Tijd*, 17/01/2013

Figuur 12: Transfers via het solidariteitsmechanisme

De transfer via het solidariteitsmechanisme kent een opmerkelijke stijging, vooral in 2010 (zie figuur 12). Dat is waarschijnlijk een vertraagd effect van de impact van de economische crisis. Daardoor verslechterden de fiscale prestaties van Brussel en Wallonië en nam de solidariteit uit Vlaanderen toe.

Bij de verkiezingen van 2010 wou de N-VA een hervorming van de BFW om **de overmatige transfers en de perverse effecten** aan te pakken, twee grote bezwaren tegen de bestaande BFW. Door het bestaande solidariteitsmechanisme ontvangt het arme gewest op het einde van de rit meer middelen dan het rijke solidaire gewest. De perverse effecten bestaan erin dat een gewest **niet gestimuleerd wordt om economisch beter te gaan presteren**, want in dat geval zou het betrokken gewest de ontvangsten via het solidariteitsmechanisme zien dalen.

De onderhandelaars van het Vlinderakkoord hebben een andere hervorming van de BFW uitgewerkt. Waar de transfers via deze wet de jongste jaren stabiel bleven, zullen ze door de hervorming **de komende jaren fors toenemen**. De groei van de middelen van de Vlaamse Gemeenschap wordt afgeremd (zie verder) en dat moet in het model van het Vlinderakkoord gecompenseerd worden door extra middelen voor het Vlaams Gewest. Deze zijn echter hoogst onzeker.

Die extra middelen (ook voor de andere gewesten) zouden er moeten komen doordat de elasticiteitsbonus (zie kadertje op bladzijde 27) niet langer alleen de federale overheid toekomt, maar ook deels de gewesten.

© Nationale Beeldbank

In de huidige BFW zijn de dotaties voor de regionale overheden gekoppeld aan de economische groei. Dat wil zeggen dat als de economie met 2 procent groeit, die groei wordt weerspiegeld in de hoogte van de dotatie die de regionale overheid ontvangt.

*Een **elasticiteitsbonus** ontstaat als de inkomsten uit bijvoorbeeld de personenbelasting sneller toenemen dan de economische groei. Dat komt onder meer door de progressiviteit van onze personenbelasting. Wie meer verdient, zal in een hogere schijf vallen en zal dus progressief meer belastingen betalen.*

Dankzij de elasticiteitsbonus kunnen de inkomsten van de federale overheid sneller toenemen dan de economische groei, **maar de dotaties voor de regionale overheden niet**. Die 'winst' gaat vandaag dus volledig naar de federale overheid.

Doordat de gewesten bij de hervorming van de BFW via een gedeelde belasting rechtstreeks recht hebben op een deel van de personenbelasting in de plaats van een dotatie, wordt deze eventuele bonus in de toekomst gedeeld.

Bij de hervorming van de BFW heeft de N-VA echter meteen vraagtekens geplaatst bij het model van de onderhandelaars. De bonus voor de gewesten waar in de toekomst op wordt gerekend, is om verschillende redenen zeer twijfelachtig. Dat bevestigde ook professor Decoster (KU Leuven), die voor Groen mee onderhandelde over het Vlinderakkoord en dus allesbehalve een Vlaams-nationalist is. Volgens de N-VA zijn **de gevolgen niet te onderschatten**. Ze kunnen Vlaanderen opzadelen met een factuur van zowat 2 miljard euro tegen 2030.

Terwijl de positieve gevolgen voor Vlaanderen zeer twijfelachtig zijn, kan dat niet van de negatieve gevolgen worden gezegd. Immers, **de financiering van de Vlaamse Gemeenschap wordt ingeperkt** (doordat de voor Vlaanderen gunstige Lambertontturbo¹⁵ retroactief wordt stopgezet).

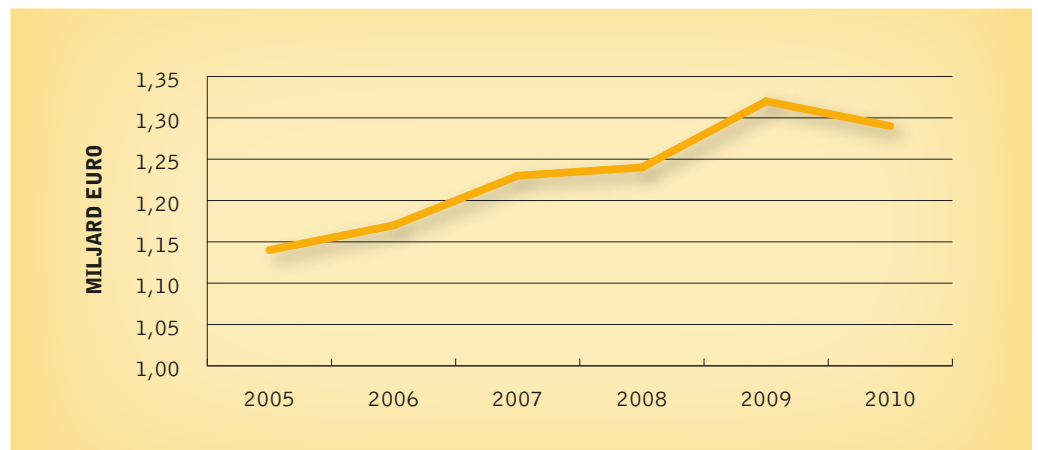
Brussel, daarentegen, krijgt **een ruime herfinanciering zonder enige garanties** voor een beter en efficiënt bestuur. Daarnaast kan Brussel net als Wallonië genieten van het nieuwe solidariteitsmechanisme. Dat mechanisme is weliswaar iets minder gul, maar dat wordt dan weer gecompenseerd door **een zeker en welvaartsvast overgangsmechanisme** (egalisatiemechanisme). De Vlaamse solidariteit met Wallonië en Brussel wordt met andere woorden verankerd voor de toekomst, met hoog oplopende transfers binnen de nieuwe BFW tot gevolg.

¹⁵ De 'Lambertontturbo' verwijst naar de staats hervorming van 2000-2001. Bij een hervorming van de Bijzondere Financieringswet werd overeengekomen dat de onderwijsmiddelen (BTW-dotatie aan de gemeenschappen) uitgebreid zouden worden met jaarlijkse forfaitaire verhogingen. Deze werden aan de economische groei gekoppeld vanaf 2007 en werden steeds meer via een gunstige sleutel voor Vlaanderen verdeeld. Deze bijkomende middelen stegen sneller dan de originele basisdotatie, vandaar de verwijzing naar 'turbo'.

“Een nieuwe financieringswet kan je op basis van tien duidelijke regels uittekenen. Maar niemand wil dat.”

Herman Matthijs, professor overheidsfinanciën aan de VUB,
in Trends op 29/09/2011

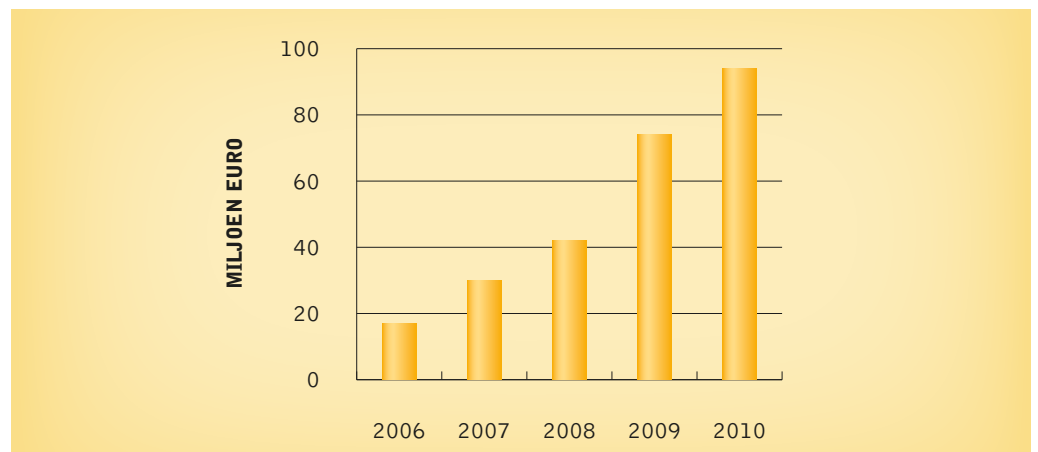
→ Categorie 3: federale overheid

Figuur 13: Transfers via de federale overheid

De transfers via de federale overheid zijn de kleinste transfercategorie. Net als bij de sociale zekerheid zien we hier een duidelijke stijging (figuur 13). De helft van de transfers via de federale begroting komt voort uit **de ambtenarenlonen**. Wettelijk gezien was er vroeger een 60/40-verhouding tussen ambtenaren van de Nederlandse en de Franse taalrol. Voor ambtenarenfuncties vanaf de graad van directeur gold een 50/50-verhouding. Vlaanderen draagt evenwel voor meer dan 60 procent bij tot de federale begroting, vandaar de transfer.

De grootste stijging komt er echter **via de categorie 'sociale voorzieningen in geld'**, zoals blijkt uit figuur 14. Deze categorie is beter bekend als 'de sociale bijstand': leefloon, inkomen voor gehandicapten, inkomensgarantie voor ouderen en oorlogspensioenen. Opvallend is dat deze categorie structureel voor een stijging van de transfers zorgt. Gemiddeld bedraagt de stijging 18 miljoen euro per jaar.

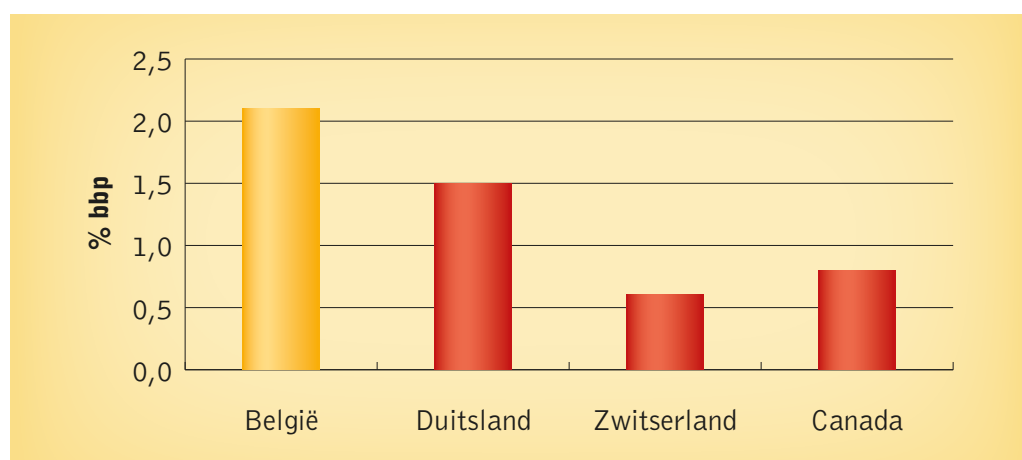
Figuur 14: Toename van transfer via 'sociale voorzieningen in geld'

3. Vlaamse solidariteit in internationaal perspectief

België is niet het enige land ter wereld waar transfers van de ene regio naar de andere regio's vloeien. In Duitsland kent men de zogenaamde *Finanzausgleich* met transferbetalingen tussen de deelstaten. Maar in de Bondsrepubliek is **die solidariteit begrensd, met boven- en ondergrenzen**. Ook in Canada bestaat een gelijkaardig systeem van *equalization payments* tussen de provincies.

Zwitserland wordt vaak als voorbeeld gegeven van een confederaal land met grote bevoegdheden voor de regio's en transfers. Maar, in tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, zijn de transfers tussen de kantons in Zwitserland vrij beperkt. Naast de transfers tussen de regio's (horizontale transfers) is er ook een herverdeling vanuit de federale overheid (verticale transfers). Die transfers zijn eveneens relatief beperkt.

Figuur 15: Totale solidariteit (in % van het bbp) in België, Duitsland, Zwitserland en Canada (recentst beschikbare data)

In vergelijking met andere landen die transfermechanismen kennen, zijn **de interregionale transfers in België hoog** (zie figuur 15). In Duitsland bedraagt de solidariteit tussen de regio's 1,5 procent van het bbp. In Canada is dat 0,77 procent en in Zwitserland slechts 0,6 procent van het bbp. In België lopen de transfers op tot gemiddeld 2,08 procent van het bbp.

Daarbij komt nog een belangrijk verschil met de andere landen: in België komt de solidariteit **volledig uit één regio**, Vlaanderen. In andere landen wordt de kost van solidariteit verdeeld tussen de welvarende regio's.

“Men springt minder zorgzaam om met middelen wanneer de rekening (meer) door anderen, in dit geval Vlaanderen, wordt betaald. Dat is een bekend fenomeen in de economische literatuur, de zogenaamde ‘moral hazard’.”

Louis Verbeke, voorzitter van de Vlerick Business School,
in Nieuw-Vlaams Magazine, april 2013

Europa: budgettaire orde of transferunie XL?

Vlaanderen betaalt al sinds de stichting van het koninkrijk België transfers aan de andere regio's van het land, Wallonië en Brussel. Nu komt er nog een **nieuw niveau van transfers** bij: Europa.

De N-VA is een pro-Europese partij die gelooft in een sterk Vlaanderen in een sterk Europa. De euro is het symbool van de voortschrijdende Europese integratie. Maar zoals iedereen weet, staat dat symbool onder druk. De eurozone gaat gebukt onder een financiële en economische crisis als gevolg van een manke structuur en te veel schulden.

De N-VA steunt de al getoonde Europese solidariteit. **Landen die in de problemen zaten, kregen financiële hulp zodat ze hun verplichtingen konden nakomen.** De voorbije maanden hebben de Europese regeringsleiders stappen in de goede richting gezet, samen met de Europese Centrale Bank. Zo keurde men het ESM (Europees Stabiliteitsmechanisme) definitief goed en komt de creatie van een Bankenunie ook stilaan in zicht. Het vertrouwen in de euro, de eurozone en de hele Europese Unie kan langzaam terug worden opgebouwd.

De steun die landen kregen of de toekomstige steun die ze zullen krijgen, is **voorwaardelijk**. Dat is een absolute noodzaak om te vermijden dat afspraken niet worden gerespecteerd, zoals in het verleden gebeurde. Landen die steun ontvingen, moeten in ruil **economische hervormingen** doorvoeren. En ze moeten ervoor zorgen dat hun uitgaven en inkomsten veel beter op elkaar worden afgestemd.

Deze voorwaarden zijn cruciaal. Als die niet gesteld worden, krijgen landen een blanco cheque en dreigt *moral hazard*, net zoals in België. **Solidariteit kan en mag niet bestaan zonder verantwoordelijkheid.** Dat is niet alleen in het belang van de lidstaten, maar ook in dat van elke Europese burger. De eurozone mag geen Belgische transferunie 'XL' worden. Ze moet opnieuw het symbool worden van de succesvolle Europese integratie.

Deel III. De visie van de N-VA

1. Samenvatting

1.1 Belgische transfers voldoen niet aan internationale standaarden

In meerdere landen bestaan expliciete en impliciete interregionale transfers. De Belgische transfersystemen stellen echter problemen. Zij voldoen niet aan de voorwaarden die door de Wereldbank worden gesteld en kunnen dus niet als een goed en efficiënt werkend transfermechanisme worden gekwalificeerd.

Er is geen transparantie, de systemen zijn bijzonder complex, er bestaan geen boven- of ondergrenzen aan de solidariteit, er is geen sprake van een vaste periodieke herziening, enzo- verder. Een **hervorming van de impliciete en expliciete transferstromen moet daarmee toch minstens rekening houden**. De hervorming van de Bijzondere Financieringswet zoals afgesproken door de partijen van het Vlinderakkoord zorgt alvast niet voor de nodige aanpassingen of verbeteringen.

1.2 Recordtransfer onder impuls van economische crisis

Volgens onze studie stegen de transfers in België naar een ongezien hoog niveau. 2008 lijkt een scharnierjaar te zijn. Vóór 2008 bedroegen de transfers van Vlaanderen naar Wallonië en Brussel jaarlijks iets meer dan 7 miljard euro en tekende zich een gestage structurele stijging af. Het uitbreken van de financiële en economische crisis in 2008 zorgde echter voor **een forse opstoot van de geldstromen tot bijna 8 miljard euro. Jaar na jaar**. Merkwaardig is dat in 2010, een jaar van economische heropleving, de transferstromen niet teruggedrongen werden maar bestendig bleven op dit historisch ongezien hoge niveau.

Onze berekeningen gaan bovendien enkel uit van de traditionele transfers: de transfers die lopen via de sociale zekerheid, de federale overheid en de Bijzondere Financieringswet. Wanneer de transfers uit interestlasten worden meegerekend, zoals in de recente VIVES-studie *Het genoom van de geldstroom*, dan loopt **het totale transferbedrag op tot ruim 16 miljard euro** (in 2007).

Ook een internationale vergelijking bevestigt dat de Vlaamse solidariteit erg groot is. Daarboven wordt in andere landen, zoals bijvoorbeeld Duitsland, de solidariteit gedragen door verschillende sterkere regio's. **Binnen de Belgische context betaalt enkel Vlaanderen**.

“Nergens ter wereld zijn de transfers zó groot, ze zijn er al héél lang, maar Wallonië komt er maar niet bovenop waardoor die transfers zijn verworpen tot een drug in plaats van een medicament. Die transfers zijn geld dat Vlaanderen ondertussen niet kan investeren. Hierdoor is de Vlaamse economie onder druk komen te staan.”

Eric Donckier, hoofdredacteur Het Belang van Limburg, 1/02/2006

1.3 Vlaamse beleidsruimte beperkt door overmatige transfers

Een dermate hoge transfer is een beleidskeuze die kan worden bijgesteld. Door de traditionele transfers van 8 miljard euro af te bouwen, zou Vlaanderen andere accenten kunnen leggen. Meer middelen voor veiligheid, extra geld voor justitie en onderwijs, of een inkorting van de wachtlijsten in de zorgsector. Ook economisch zouden we orde op zaken kunnen stellen. Het zou mogelijk zijn onze loonkostenhandicap aan te pakken, de competitiviteit te versterken of de belastingdruk te verlagen **als Vlaanderen daarvoor de bevoegdheden en het geld kreeg**. In de puur theoretische hypothese dat de transfers volledig worden afgebouwd, zou de belastingdruk voor elke werkende Vlaming met bijna 3 000 euro per jaar dalen. Maar, zoals gezegd: Vlaanderen wil solidair blijven. Weliswaar volgens andere maatstaven.

1.4 Het groeiende Brusselse infuus

Opvallend is dat de stijging van de Vlaamse transfers met 0,8 miljard euro gelijk wordt verdeeld over Brussel en Wallonië. Voor Brussel betekent dat zelfs een toename van de transfers met 50 procent. Brussel doet dus **in toenemende mate een beroep op de financiering uit Vlaanderen**.

1.5 Transfers lopen vooral via de sociale zekerheid

Bekijken we de drie transfercategorieën, dan zien we dat de sociale zekerheid met gemiddeld 61 procent met voorsprong de grootste transfercategorie blijft. Ook de toename van de transfers tussen 2001 en 2005 is voor meer dan drie vierde (77 procent) toe te schrijven aan de sociale zekerheid.

Binnen de sociale zekerheid zijn **vooral de uitgaven voor werkloosheid en gezondheidszorg** de slokopen. Niet toevallig zijn dat ook de twee grootste transfercategorieën binnen de sociale zekerheid.

De transfers via de Bijzondere Financieringswet (BFW) zijn goed voor gemiddeld 23 procent van de totale transfers. De hervorming van de BFW door de onderhandelaars van het Vlinderakkoord maakt bovendien dat **de transfers via de BFW in de toekomst bijzonder sterk zullen stijgen**.

Ook de **transfers via de federale overheid** laten een duidelijke opwaartse tendens optekenen. In deze categorie zorgen de ambtenarenlonen voor de grootste transfers. De stijging komt dan weer vooral op rekening van de toenemende transfers via de sociale voorzieningen.

2. Conclusie: solidariteit in een confederaal model

De interregionale transfers binnen België blijven toenemen. Ook de zesde staatshervorming zal hier weinig aan veranderen. Er volgt geen overdracht van homogene bevoegdheidspakketten en via de Bijzondere Financieringswet zullen de transferstromen nog stevig toenemen.

De transfers liggen niet alleen hoog, ze zijn ook samengesteld uit **een ondoorzichtig kluwen van stromen via verschillende geldkanalen**. Pogingen om die stromen transparant te maken, zijn niet of slechts gedeeltelijk gelukt. De Belgische transfers staan zo in schril contrast met de solidariteitsmechanismen in andere landen.

De N-VA pleit voor **een confederaal model** waarbij het zwaartepunt van de bevoegdheden bij de deelstaten komt te liggen. Daarbij hoort geen schijnmodel van fiscale autonomie maar een staatsstructuur die Vlaanderen de financiële hefboomen en mogelijkheden geeft om een eigen fiscaal beleid te voeren.

Ook binnen een confederaal model is de N-VA bereid tot **solidariteit met Wallonië en Brussel**. De voorwaarde moet echter zijn dat die anders wordt georganiseerd dan vandaag. Complexe transfers, die niet responsabiliserend zijn en die geen perspectief op verandering bieden, kunnen nooit de oplossing zijn. Het is belangrijk dat de transfers binnen een confederaal model **transparant, eenvoudig en responsabiliserend zijn** zodat ze geleidelijk aan niet meer nodig zijn. Financiële solidariteit met andere regio's heeft als doel om die regio's er economisch bovenop te krijgen. Niet dat ze ervan afhankelijk blijven.

Bronnenlijst

- Algoed K. en Van Nieuwenhove J. (2011). Vijf staatsvormingen achter de rug, één in de wachtkamer. Acco. Leuven/Den Haag.
- Buyst E., Jennes G. en Reynaerts J. (VIVES) (2010). Update van de berekening van de stromen van overheidsmiddelen tussen de gewesten voor het jaar 2007.
- Capron (ULB) (2007). Reformer sans tabous. Fédéralisme, transferts interrégionaux et croissance régionale.
- Credit Suisse, Global Research (2012). Fiscal union not so simple: The Swiss case.
- CRiSP (2011). Vingt ans de solidarité entre les entités fédérées (1989-2009).
- De Coster, Sas (2012). De nieuwe financieringswet: anders maar ook beter? Leuvense economische standpunten. Centrum voor Economische Studiën. Leuven. D/2012/2020/36.
- Desmet K. (2002). A simple dynamic model of uneven development and overtaking. Economic Journal 112(482). Pp 894-918.
- Desmet K. en Ortuno I. (2007). Rational underdevelopment. Scandinavian Journal of Economics 109(1). Pp 1-24.
- Dottermans G. (1997). Financiële stromen tussen de gewesten 1955-1975. KU Leuven.
- FOD Financiën (2012). De bijzondere financieringswet: heden en toekomst. Documentatieblad. 72e jaargang. Nr. 3. 3e kwartaal.
- HRF (2010). Advies betreffende de schommelingen van de verdeelsleutel van het aan de gewesten toegewezen gedeelte van de personenbelasting. Afdeling fiscaliteit en parafiscaliteit.
- Hoge Raad van Financiën. Brussel. Pp37.
- Ide L. (2006). Lof der gezondheid.
- KBC studiedienst (1998, 2000, 2003).
- Landsbond Neutrale Ziekenfondsen (04/2012) data 2011.
- Lannoy, Mulquin en Mignolet (CERPE). Tansfert interrégionaux et soldes nets à financer régionaux belges: Quelques considérations arithmétiques et les réalités 2006-2010.
- Merkelomics (2012). Germany discusses fiscal transfers.
- Mowatcentre (2012). Fiscal woes on the steps of the federal government.
- NBB (2008 – 3e kwartaal). Economisch tijdschrift. Intergewestelijke overdrachten en solidariteitsmechanismen via de overheidsbegroting.
- NBB. Online database (historische reeksen bbp).
- OESO. The fiscal autonomy of sub-central governments. OECD working papers on fiscal federalism, n° 9.
- Performantie Belgische Gezondheidssysteem. Rapport 196As. 01/2013.
- Pieters D. (2002). Juridisch onderzoek naar de financiële transfers in de sociale zekerheid. Leuven. Acco.
- Planbureau. Macro-economische vooruitzichten.
- Statbel. Statistieken bruto-maandlonen.
- Steunpunt fiscaliteit en begroting (2005). Transferten tussen regio's in België. Een toepassing van het 'balance sheet federalism' voor het jaar 2005.
- Vademecum Sociale Zekerheid (2013).
- Van Rompuy P. en Bilsen V. (1988). Tien jaar financiële stromen tussen de gewesten.
- Verhulst A. & Pareyn L. (red.), Huldeboek Prof. dr. Marcel Bots. Met de fiscale bril bekeken. Vlaanderen in België, 1830-1914 in Een bundel historische en wijsgerige opstellen, Gent, Liberaal Archief, 1995.Pp. 167-194.
- Vives (2010). Update van de berekening van de stromen van overheidsmiddelen tussen de gewesten voor het jaar 2007.
- Vives (2012). Het genoom van de geldstroom.
- Vlaamse regering (ABAFIM). (2003).
- VSZ (2010). Transfers in de sociale sector 2003-2007.
- Warandemanifest (2005).
- Wereldbank (2007). Intergovernmental fiscal transfers.

Begrippenlijst en afkortingen

bbp: Bruto binnenlands product. Economische maatstaf om de omvang van een economie weer te geven.

BFW: Bijzondere Financieringswet (BFW). Regelt de geldstromen vanuit de federale overheid naar de gewesten en gemeenschappen.

Finanzausgleich: Financieel mechanisme in Duitsland dat middelen herverdeelt onder de deelstaten.

Equalization payments: Financieel mechanisme in Canada dat middelen herverdeelt onder de provincies.

ESM: Europees Stabiliteitsmechanisme. Een permanent financieel noodfonds dat leningen verstrekt aan EU-lidstaten die in financiële problemen verkeren.

ESR: Europees Stelsel voor Economische Rekeningen. Een binnen Europa juridisch bindende methodologie om het begrotingsresultaat en de schuldgraad te berekenen.

Juste retour: Principe waarbij een land of gewest evenredig profijt moet halen uit de overheidsuitgaven en zijn bijdragen door belastingen.

Moral hazard: Een economisch begrip dat verwijst naar veranderingen in het gedrag van partijen indien zij niet direct risico lopen voor hun daden.

OESO (Engels: OECD): Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

Personenbelasting: Elk jaar moet elke burger zijn beroepsinkomsten van het vorige jaar aangeven tegen het einde van het eerste semester van het jaar. Hij heeft daarvoor de keuze tussen twee methodes: de elektronische aangifte en de papieren aangifte.

Primaire uitgaven: De overheidsuitgaven zonder rentelasten en interne overdrachten tussen de overheden.

RIZIV: Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering.

RVA: Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening.

Solidariteitsmechanisme: Gewesten waar de gemiddelde opbrengst van de personenbelasting per inwoner lager ligt dan de gemiddelde opbrengst van de personenbelasting per inwoner van het Rijk hebben recht op een solidariteitsbijdrage via de Bijzondere Financieringswet. De solidariteitsbijdrage wordt als volgt berekend: het basisbedrag (dat jaarlijks wordt aangepast aan de inflatie) wordt vermenigvuldigd met het aantal inwoners in de betreffende regio én met het aantal procentpunten dat de gemiddelde opbrengst van de personenbelasting in het gewest lager ligt dan het gemiddelde van het Rijk.

Vlinderakkoord: Het bereikte politieke akkoord (najaar 2011) rond de zesde staatshervorming. Dit akkoord werd bereikt na 459 dagen onderhandelen. Het akkoord werd gesloten tussen cdH, CD&V, Ecolo, Groen, MR, Open Vld, PS en sp.a.

Warandemanifest (2005): 'In de Warande' is een Vlaamse denkgroep die bestaat uit prominenten uit de economische, academische en journalistieke wereld. De denkgroep boog zich over diverse aspecten van de communautaire relaties. De belangrijkste verwezenlijking van de denkgroep is het *Manifest voor een zelfstandig Vlaanderen in Europa* (het Warandemanifest). Daarin pleit de groep ervoor om, op basis van voornamelijk zakelijke overwegingen, België te ontbinden in twee onafhankelijke staten met een aangepast statuut voor Brussel.

Leren vissen in plaats van vissen geven.

Geef een man een vis, en hij heeft eten voor een dag. Leer een man vissen, en hij heeft eten voor de rest van zijn leven.

Een beter spreekwoord om te illustreren wat er mis is met ons chequeboekfederalisme, bestaat niet. Jaarlijks gaan er miljarden euro's aan transfers van Vlaanderen naar Wallonië en Brussel. En toch worden de gewone Walen en Brusselaars er niet beter van. En hoe slechter het met hen gaat, hoe hoger de transfers. Beleidsmakers worden bijgevolg allerm minst aangemoedigd om ook maar iets te veranderen aan hun bestuursdaden. Want verbetering betekent onherroepelijk: minder transfers, minder geld.

De N-VA klaagt deze perverse effecten van het financieringsmodel al jaren aan. Want niet alleen worden onze burens er niet beter van, Vlaanderen moet ook nog eens in budgettaire moeilijke tijden steeds verder in de geldbuidel tasten. Gevolg: het draagvlak voor de solidariteit krimpt.

Als partij zijn wij steeds een pleitbezorger geweest van solidariteit. Maar een duidelijke solidariteit. Een solidariteit die transparant is, zodat elke burger in dit land weet hoeveel hij betaalt voor wie en waarvoor. Een solidariteit die een doel heeft: mensen een perspectief geven op een beter leven en hen er bovenop helpen. En een solidariteit die aanzet tot verantwoordelijkheid. Kortom, een solidariteit die geen vissen geeft, maar die leert vissen.

Bart De Wever

Algemeen voorzitter N-VA